

Gondolatok a vidéki tér és a vidéki innovációk értelmezésének lehetőségéről

Honvári Patrícia

**A Magyar Regionális Tudományi Társaság XVII.
Vándorgyűlése
Sopron, 2019. október 11.**

- *Mi a vidék?*
- Halfacree (1993):
 - Deskriptív módszer: a vidék empirikus módon definiálható különféle paraméterek segítségével
 - Szocio-kulturális megközelítés: viselkedés és attitűdök, kapcsolat a társadalmi és területi jellegzetességek között
 - A vidék, mint „tér”: jellegzetes típusok, tulajdonságok
 - Társadalmi reprezentáció: a vidéki terek lakói hogyan határozzák meg saját magukat.

- Világos földrajzi megkülönböztetés tehető a vidék és város között (statisztikai indikátorok)
 - Izland: 300 fő alatt → Japán: 30.000 fő
 - EU: 100 fő/km² alatti népsűrűség, 10.000 fő alatti települések
 - OECD: vidéki község: 150 fő/km² (vidéki térség, ha a vidéki községek aránya 50% feletti)
 - SAPARD-program: 120 fő/km²

Problémák...

- Populáció alapján történő besorolás – dichotóm
- Nincs információ a gazdasági vagy társadalmi folyamatokról
- A vidéki térség homogén (pedig szükség lenne differenciálásra)

- Hagyományosan rendelkeznek jellegzetes funkciókkal
- Nemcsak gazdasági szempont (pl. mezőgazdasági termelés színtere)
 - Természetközeli mentalitás, életmód, kultúra, értékrend
- Összetett szempontrendszer – komplex mutatószámok (többdimenziós vidék-kutatás)
 - Kovács (1998): népsűrűség, népességszám-változás, foglalkozási szerkezet, őstermelők fajlagos száma
 - Csatári (2000): népsűrűség, foglalkozási szerkezet, termőföld minősége, migrációs folyamatok

- SEGIRA projekt (2010): 27 mutató alapján tipizál – összesen 13 tértípus (kiegyensúlyozott vidéki térségek, erős vidéki térségek, iparosodott vidéki térségek stb.)
- MTA KRTK (2013): járási szintű lehatárolás, fejlődő vagy stagnáló/leszakadó, agrárfüggő vagy nem agrárfüggő, környezeti értékkel rendelkező vagy nem rendelkező

A vidéki terek komplexitása

- *Mi tehát a vidék?...*
- Időtálló és általánosan érvényes megfogalmazás/területi lehatárolás nincs!
- *Szükséges-e?*
- Differenciált vidéki terek: felzárkózó és átlagosnál jobb teljesítményt nyújtók, leszakadó és hanyatló térségek
- „Rural White Paper”: **ideális vidéki jövőkép** (virágzó helyi közösségek, magas színvonalú közszolgáltatások, sokoldalú gazdaság, magas és stabil foglalkoztatottsági szint, környezeti állapot megóvása, irányítani képes vidék)

Változó vidék, új funkciók

- Gazdasági változások – mezőgazdaság átalakulása, poszt-produktivista átmenet, változó ipari struktúra és foglalkoztatás
- Társadalmi változások – társadalmi kiegyenlítődés, új kulturális identitások megjelenése, változó demográfiai és szociális struktúra, változó életstílus
- Technológiai változások – informatikai forradalom, virtuális tér megjelenése
- Környezeti változások – „Gaia-szemlélet”, ember a természet része, igény a környezet megvédésére
- Hagyomány, örökség felértékelődése – tőke

A vidéki innovációk

- **Vidéki innováció:** olyan újdonság a vidéki terek gazdasági vagy társadalmi életében, amely új értéket ad a vidéki élethez (Mahroum et al. 2007)
- Újdonság, amely beintegrálódik a helyi gazdaságba, megújítva a helyi közösséget is.
- Kiindulási pont: vidéki problémák, kihívások – hiány (G. Fekete 2001)
- Cél: fejlődési folyamatok elindítása, jól-lét növelése

Gazdasági innováció

Társadalmi innováció

A helyi tőke beintegrálása és kihasználása a fejlődési folyamatokban

Olyan kooperációk létrehozása, amely felékszíti a helyi közösséget az újdonságok befogadására

Innovációs kapacitás

- A vidéki terek innovációs kapacitása – nem kedvező

Empirikus példa: a megújuló energiák hasznosítása, mint vidéki innováció

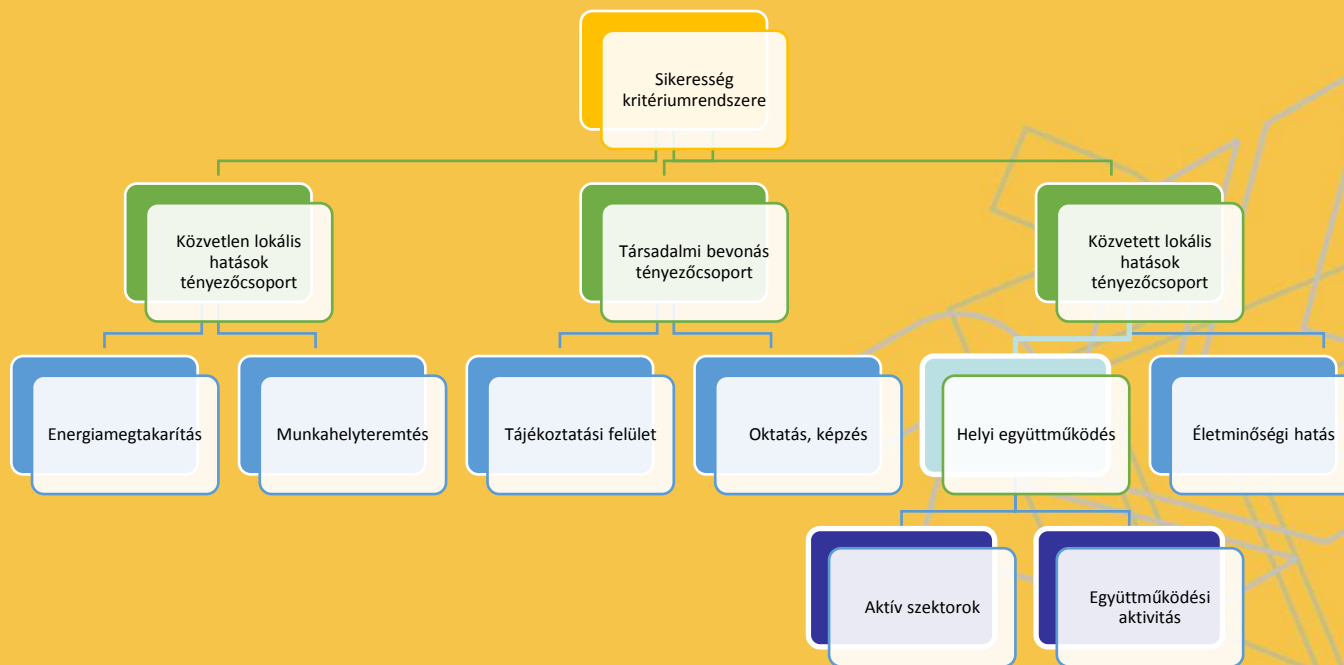

Forrás: saját szerkesztés

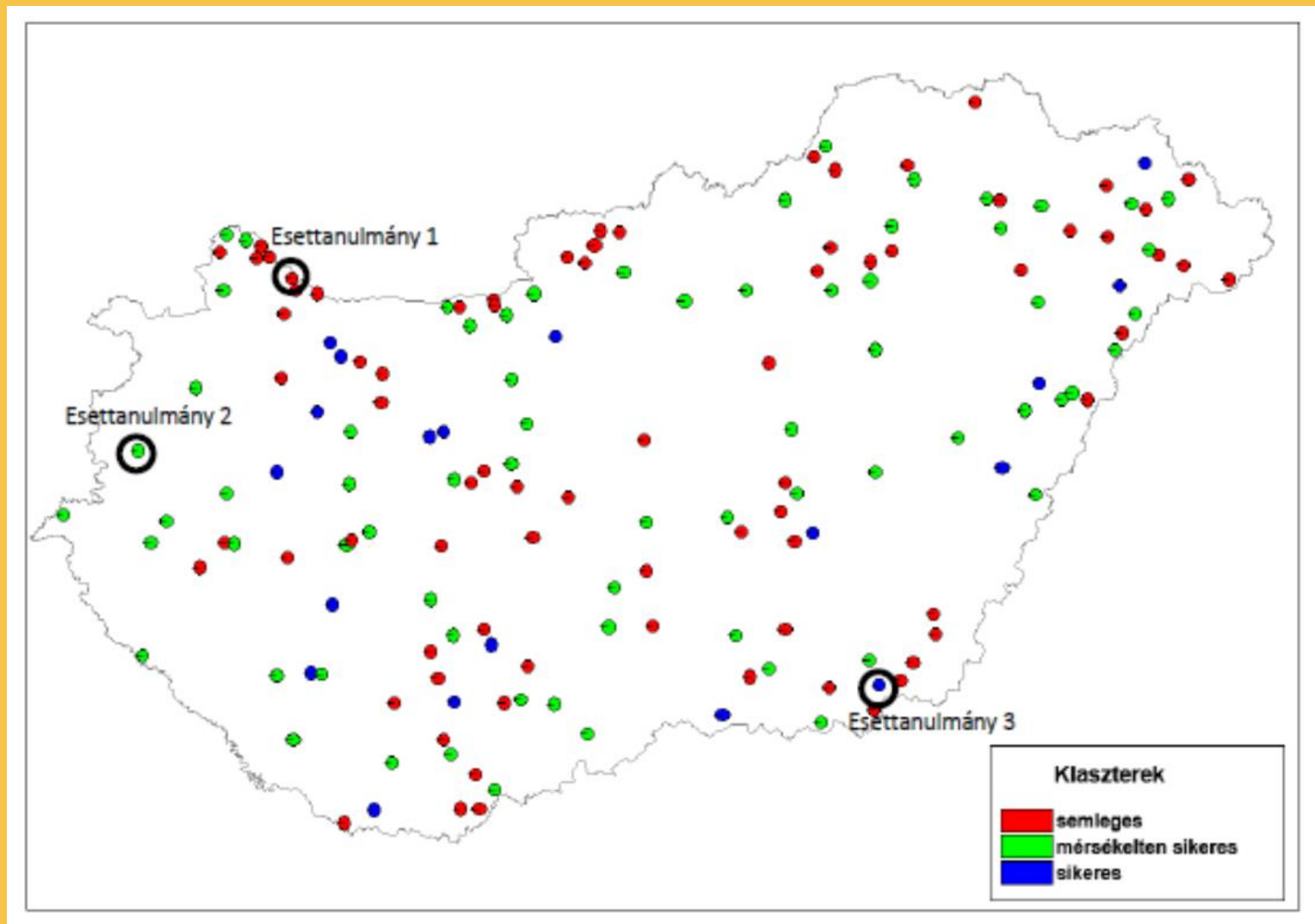
A megújuló energia-beruházások sikeresége

- *Hogyan lehet mérni a sikert?*
- Empirikus kutatás tapasztalatai (165 hazai önkormányzat részvételével, 434 megújuló energetikai beruházás vizsgálatával) – 7 indikátor meghatározása, amely alkalmas a siker mértékének meghatározására

Klaszteranalízis a vidéki innováció sikeressége alapján

Az esettanulmányok tapasztalatai

„Sajnálom, hogy nem tudunk önfenntartók lenni. (...) Ezzel a mai világgal oda jutottunk, hogy két nap problémát jelent, ha valaki nem tud boltba menni. Irigykedek azokra a településekre, akik tudtak foglalkozni ezzel, vagy olyan ott az embereknek a mentalitása. Ez nekem is nagyon tetszik. De ettől még nagyon messze vagyunk.”

„A megtakarításon kívül egyfajta büszkeség, hogy az ember megpróbálja megtenni az első lépéseket ezen az úton. Mert kitől lehet elvárni, ha nem az önkormányzattól, hogy a lakosságnak megpróbáljon jó példát mutatni. Meg vagyok győződve arról, hogy igen, az önkormányzat példája ragadós lehet.”

„A tudatos életet, a tudatosságot kell belevinni az emberekbe. Nem feltétlenül a technológiai tudást kell megmutatni. Nem kell a technológiai oldalt érteni. (...) Nálunk a kommunikációnak az a része, ami szükséges ahhoz, hogy a társadalom fejlődjön, az ilyen szinten megvan. Ehhez kell az, hogy az önkormányzat mutassa a példát.”

Az esettanulmányok tapasztalatai

Szemponatok	Semleges	Mérsékelten semleges	Sikeres
Területi jellemzők (potenciál)	adott	adott	adott
Helyi közösség mentalitása	indifferens	Új betelepülők (más szemlélet)	önfenntartás
A beruházások elindítója	polgármester	polgármester	polgármester
A motivációs tényező	gazdasági haszon	Környezeti értékek	Önfenntartásra törekvés
Helyi pozitív hatások	Költség-csökkenés	Költség-csökkenés és figyelem-felkeltés	Költség-csökkenés, erős társadalmi hatások
Helyi lakosság bevonása	Egy kísérleti fórum	Rendszeres információ (fórum és helyi média)	Komplex figyelem-felhívás, kétirányú tevékenység

Köszönöm a figyelmet!

honvari.patricia@rkk.hu